

חק לישראל – פרשת וירא יום א'

תורה – בראשית פרק יח'

(א) וַיֵּרָא אֵלָיו יְהוָה בְּאֵלֶיךָ מִמְרָא וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח הָאֵהָל כָּחֵם הַיּוֹם: (א) וַיֵּרָא אֵלָיו יְהוָה בְּאֵלֶיךָ מִמְרָא וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח הָאֵהָל כָּחֵם הַיּוֹם: (א) וַאֲתַגְּלִי לִיָּהּ יְיָ בְּמִשְׁרֵי מִמְרָא וְהוּא יֹתֵב בְּתִרְעֵי מִשְׁכַּנָּא כְּמִיָּחֵם יוֹמָא:

(ב) וַיֵּשֶׂא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים נֹצְעִים עָלָיו וַיֵּרָא וַיֵּרָץ לִקְרֹאתָם מִפֶּתַח הָאֵהָל וַיִּשְׁתַּחֲוֶי אֲרָצָה: (ב) וַיֵּשֶׂא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים נֹצְעִים עָלָיו וַיֵּרָא וַיֵּרָץ לִקְרֹאתָם מִפֶּתַח הָאֵהָל וַיִּשְׁתַּחֲוֶי אֲרָצָה: (ב) וְזָקַף עֵינָוְהִי וְחִזָּא וְהָא תִּלְתָּא גְבָרִין (ג"י, גְבָרִין) קָמִין עֲלוּוְהִי וְחִזָּא וְהָא תִּלְתָּא גְבָרִין לְקַדְמוּתָהוֹן מִתְרַע מִשְׁכַּנָּא וְסָגִיד עַל אֲרָעָא:

(ג) וַיֹּאמֶר אֲדָנִי אִם נָא מְצֹאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֵל נָא תַעֲבֹר מֵעַל עֲבֹדְךָ: (ג) וַיֹּאמֶר אֲדָנִי אִם נָא מְצֹאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֵל נָא תַעֲבֹר מֵעַל עֲבֹדְךָ: (ג) וַאֲמַר יְיָ אִם כָּעוֹ אֲשַׁפְּחִית רַחֲמִין קְדָמָךְ (ג"י, בְּעֵינֶיךָ) לָא כָּעוֹ תַעֲבֹר מֵעַל עֲבֹדְךָ:

(ד) יִקַּח נָא מְעֻט מִיָּם וְרַחְצוּ רַגְלֵיכֶם וְהִשְׁעֲנוּ תַּחַת הָעֵצִי: (ד) יִקַּח נָא מְעֻט מִיָּם וְרַחְצוּ רַגְלֵיכֶם וְהִשְׁעֲנוּ תַּחַת הָעֵצִי: (ד) וְסָבִון כָּעוֹ וְזַעֲרִי מִיָּא וְאֶסְחָו רַגְלֵיכֶון וְאֶסְתַּמְיִכוּ תַּחוּת אֵילָנָא:

(ה) וְאֶקְחָה פֶתַח לָחֵם וְסַעֲדוּ לְבַבְכֶם אַחֲרַי תַעֲבֹרוּ כִּי עַל כֵּן עֲבַרְתֶּם עַל עֲבֹדְכֶם וַיֹּאמְרוּ כֵּן תַעֲשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ: (ה) וְאֶקְחָה פֶתַח לָחֵם וְסַעֲדוּ לְבַבְכֶם אַחֲרַי תַעֲבֹרוּ כִּי עַל כֵּן עֲבַרְתֶּם עַל עֲבֹדְכֶם וַיֹּאמְרוּ כֵּן תַעֲשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ: (ה) וְאָסַב פֶּתַח דְּלַחְמָא וְסַעֲדוּ לְבַבְכוֹן כְּתַר כֵּן תַעֲבֹרוּן אַרְי עַל כֵּן עֲבַרְתֶּון עַל עֲבֹדְכוֹן וַאֲמְרוּ כֵּן תַעֲבִיד כְּמָא דִּי מַלְלָתָא:

(ו) וַיִּמְהַר אַבְרָהָם הָאֵהָלָה אֶל שָׂרָה וַיֹּאמֶר מִהְרֵי שְׁלֹשׁ סָאִים קָמַח סַלְתָּ לּוֹשֵׁי וְעֵשִׂי עֲגוֹת: (ו) וַיִּמְהַר אַבְרָהָם הָאֵהָלָה אֶל שָׂרָה וַיֹּאמֶר מִהְרֵי שְׁלֹשׁ סָאִים קָמַח סַלְתָּ לּוֹשֵׁי וְעֵשִׂי עֲגוֹת: (ו) וְאוֹחֵי אַבְרָהָם לְמִשְׁכַּנָּא לֹת שָׂרָה וַאֲמַר אוֹחָא תִּלְתָּ סָאִין קָמַחָא דְּסַלְתָּא לּוֹשֵׁי וְעֵבִידִי גְרִיזָו:

רש"י

את אברהם שאין מלאך אחד עושה שתי שליחות (ב"ר). תדע לך שכן כל הפרשה הוא מזכירן בלשון רבים ויאכלו ויאמרו אליו ובצורה נאמר ויאמר שוב ושוב אליו ובהפיכת סדום הוא אומר כי לא אוכל לעשות דבר לבדתי הפכי (ב"ר) ורפאל שרפא את אברהם הלך משם להציל את לוט הוא שנאמר והיה כהוציאם אותם החוצה ויאמר המלט על נפשך למדת שהאחד היה מניל: נצבים עליו – לפניו כמו (במדבר ב) ועליו מטה מנשה. אצל לשון נקיה הוא כלפי המלאכים: וירא – מהו וירא וירא ב' פעמים הראשון כמשמעו והשני לשון הצנה נסתכל שהיו נצבים במקום אחד והבין שלא היו רואים להטריחו ואע"פ שיודעים היו שיצא לקראתם עמדו במקומם לכבודו ולהראותו

(א) וירא אליו – לבקר את החולה (ב"מ פו) אמר רבי חמא בר חנינא יום שלישי למילתו היה וזא הקב"ה ושאל בשלמו: באלוני ממרא – הוא שנתן לו ענה על המילה לפיכך נגלה עליו בחלקו (ב"ר): יצב – (ב"ר) יצב כתיב בקס לעמוד אמר לו הקב"ה שב ואני אעמוד ואתה סימן לבניך שעתיד אני להתייב בעדת הדיינים והן יושבין שנא' (תהלים פב) אלהים נצב בעדת אל: פתח האהל – לראות אם יש עובר ושב ויכניסם בביתו: כחוס היום – (ב"מ פו) הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה שלא להטריחו באורחים ולפי שראהו מטערר שלא היו אורחים באים הביא המלאכים עליו בלמות אנשים:

(ב) והנה שלשה אנשים – אחד לבקר את שרה ואחד להפוך את סדום ואחד לרפאות

חק לישראל – פרשת וירא יום א'

אצל לוט שלח הקפיד הקדים לינה לרחיכה
שנאמר ולינו ורחאו רגליכם: תחת העץ –
תחת האילן:

(ה) וסעדו לזכס – בתורה זנביאים
ובכתובים מלינו דפתח סעדתא דליצא.
בתורה סעדו לזכס. זנביאים (שופטים יט)
סעד לבך פת לחם. זכתובים (תהלים קד)
ולחם לזכ אנש יסעד. א"ר חמא לזכס אין
כתיב כאן אלא לזכס מגיד שאין יאה"ר שולט
זמלאכים (ז"ר): אחר תעבורו – אחר כן
תלכו: כי על כן עזרתם – כי הדבר הזה אני
מזקק מכם מאחר שעזרתם עלי לזכודי: כי
על כן – כמו על אשר וכן כל כי על כן
שזמקרא (לקמן יט) כי על כן צאו צלל קורתי
(לקמן לג) כי על כן ראיתי פניך (שם לח) כי
על כן לא נחתיה (זמדבר י) כי על כן ידעת
חנותנו:

(ו) קמח סלת – סלת לעוגות קמח לעמילן
של טבחים לכסות את הקדחה ולשאוב את
הזוהמא:

שלח ראו להטריחו וקדם הוא ורץ לקראתם
(כך הגירסא זרש"י יסן). זכבא מליעה (שם)
כתיב נזכים עליו וכתיב וירץ לקראתם כד
חזויהו דהוא שרי ואסר פירשו ממנו מיד וירץ
לקראתם:

(ג) ויאמר אדני אם נא וגו' – לגדול שבהם
אמר וקראם כולם אדונים ולגדול אמר אל נא
תעבור וכיון שלח יעבור הוא יעמדו חבריו
עמו וכלשון זה הוא חול (שזועות לה) ד"א
קודש הוא והיה אומר להקב"ה להמתין לו עד
שירוך ויכניס את האורחים ואע"פ שכתוב
אחר וירץ לקראתם האמירה קודם לכן היתה
ודרך המקראות לדבר כן כמו שפירשתי אצל
לא ידון רוחי באלים שנכתב אחר ויולד נח
וא"א לומר אלא א"כ קודם גזירת ק"כ שנה
ושתי הלשונות זכ"ר:

(ד) יקח נא – ע"י שליח והקב"ה שלם לבניו
ע"י שליח שנאמר (זמדבר כ) וירם משה את
ידו ויד את הסלע: ורחאו רגליכם – כסבור
שהם ערביים שמשחוחים לאצק רגליהם
והקפיד שלח להכניס ע"א לביתו (ז"מ פו).

נביא – מלכים ב' ד' א'-ד'

(א) וְאִשָּׁה אַחַת מִנְּשֵׁי בְנֵי הַנְּבִיאִים צָעָקָה אֶל אֱלִישֶׁע לֵאמֹר עֲבָדְךָ אִישִׁי מֵת
וְאַתָּה יָדַעְתָּ כִּי עֲבָדְךָ הָיָה יָרָא אֶת יְהוָה וְהַנְּשִׂיָה בָּא לְקַחַת אֶת שְׁנֵי יְלָדָי לֹא
לְעֲבָדִים: (א) ואתתא חדא מנשי תלמידי נבייא מצוחא קדם אלישע למימר עבדך עובדיה בעלי מית

ואת ידעת ארי עבדך הוה דחיל מן קדם יי כד קטלת איזבל ית נבייא דיי דבר מנהון מאה גברין
ואטמדינון חמשיין חמשיין גברין במערתא והוה יזיף ומוכל להון בדיל דלא לאוכלא יתהון מנכסוהי
דאחאב מן קדם דאינון אונסא וכען רשיא אתא למדבר ית תרין בני ליה לעבדין:

(ב) וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אֱלִישֶׁע מָה אַעֲשֶׂה לָּךְ הַגִּידִי לִי מָה יֵשׁ לְכִי {לָךְ} בְּבֵית
וְתֹאמְרִי אֵין לְשִׁפְחָתְךָ כֹּל בְּבֵית כִּי אִם אֶסוּף שָׁמֹן: (ב) ואמר לה אלישע מה אעביד לך
הוי לי מא אית לך בביתא ואמרת לית לאמתך כל מדעם בביתא אלהין מנא דמשחא:

(ג) וַיֹּאמֶר לְכִי שְׂאֵלִי לָךְ בָּלִים מִן הַחוּץ מֵאֵת כָּל שְׂבָנֶיךָ {שְׂבָנֶיךָ} בָּלִים רְקִים
אֶל תִּמְעִיטֶי: (ג) ואמר אזילי שאילי לך מנן מן ברא מן כל שבביכי מנין ריקנין לא תזעירין:

(ד) וּבָאת וְסָגַרְתְּ הַדְּלָת בַּעֲדֶךָ וּבְעַד בְּנֶיךָ וַיִּצְקֶתָ עַל כָּל הַבָּלִים הָאֵלֶּה
וְהַמֶּלֶא תִּשְׁעִי: (ד) ותהכין ותגיפין דשא באפיך ובאפי ברך ותריקין על כל מניא האלן ומנא
דאתמלי תסלקין:

חק לישראל – פרשת וירא יום א'

(ה) וַתִּלְךָ מֵאֲתוֹ וַתִּסְגֹּד הַדֶּלֶת בַּעֲדָהּ וּבַעֲד בְּנֵיהָ הֵם מִגִּשִׁים אֵלֶיהָ וְהִיא מֵיֻצְקָת {מוֹצְקָת}: (ה) ואזלת מלותיה ואגפת דשא באפהא ובאפי בנהא אינון מקרבין לה מניא והיא מריקא משחא:

(ו) וַיְהִי כִּמְלֶאכֶת הַכְּלִים וַתֹּאמֶר אֶל בְּנֵהּ הַגִּישָׁה אֵלַי עוֹד כְּלִי וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אֵין עוֹד כְּלִי וַיַּעֲמֹד הַשָּׁמֶן: (ו) והוה כמשלם מניא ואמרת לברה קריב לי עוד מנא ואמר לה לית עוד מנא ופסק משחא:

רש"י

(ד) וסגרת הדלת – כבוד הנס הוא לזכר בהלנע. והמלך תסיעי – מלפניך, ותחני כלי אחר במקומו למלכותו, ולכוחית השמן לא תזיזי ממקומו, לפי שהקב"ה עושהו כמעין, ואין דרך מעין לזוזו ממקומו, מדרש אגדה שמעתי:

(ה) הם מגישים אליה – הכלים:

(ו) ויעמוד השמן – מלכא עווד, ומדרש אגדה (בבראשית רבה לה ג): הוקיר שער השמן:

(א) מנשי בני הנביאים – אשת עובדיה היתה. כל בני הנביאים שבמקרא, תרגומו: תלמידי נבייא. והנושה – הוא יהורם בן אחאז, שהיה מלווהו ברבית מה שזן את הנביאים בימי אביו, במדרש רבי תנחומא. לכך נאמר (לקמן ט כד): וידך את יהורם בן זרועיו, שפשוט ליטול רבית:

(ב) אסוד שמן – כדי סיכת שמן, והאל"ף בתיבה מן היסוד, כמו אל"ף של (איוב יג טז): ואחותי באזניכס, והאל"ף של (יחזקאל כה כ): אבחת חרב:

בתובים – משלי ג' כד' – בט'

(כד) אִם תִּשְׁכַּב לֹא תִפְחַד וְשִׁכְבְּתָּ וְעִרְבָה שְׁנֵתָּ: (כד) אם תשכוב ותדמוך לא תרחל ותשכב ותבסם שנתך:

(כה) אֵל תִּירָא מִפְחַד פְּתָאָם וּמִשִּׁאֵת רִשְׁעִים כִּי תִבְאָ: (כה) לא תרחל מן דחליא ומן שליאי ומן חיסא דרשיעי כד ייתי:

(כו) כִּי יִהְיֶה יְהוָה יְהִיָּה בְּכִסְלָךָ וְשִׁמְרֵךָ רִגְלֶךָ מִלְּכָד: (כו) מטול דאלהא יהי בסערך וינטר רגלך ולא תתציד:

(כז) אֵל תִּמְנַע טוֹב מִבְּעָלְיוֹ בְּהִיּוֹת לְאֵל יְדִידָךְ {יְדִידָךְ} לַעֲשׂוֹתָ: (כז) לא תתכלי למעבר שפיר כד אית חילא בידך למעבר:

(כח) אֵל תֹּאמֶר לְרַעֲיָה {לְרַעֲיָה} לָךְ וְשׁוֹב וּמָחַר אָתָּן וַיֵּשׁ אֶתָּךְ: (כח) לא תימר לחברך אזל ותוב ולמחר אתן ואית גבר:

(כט) אֵל תִּחְרַשׁ עַל רַעַךְ רַעַךְ וְהוּא יוֹשֵׁב לְבִטַּח אֶתָּךְ: (כט) לא תחשב על חברך בישתא והוא יתב עמך בשלוח:

רש"י

(כו) כי ה' יהיה כסלך – צמטחך, ד"א בדברים שאתה כסיל בהן כך מלאתי צירושלמי:

(כז) אל תמנע טוב מצעליו – אם ראית חזירך חפץ להטיב לעניים אל תמנעהו.

(כד) ושכבת וערבה שנתך – ותנעם שנתך כשהישן שלא תירא מפחד פתאום:

(כה) ומשואת – כשתבוא על הרשעים:

חק לישראל – פרשת וירא יום א'

שכר שכיר:
 (כט) אל תחרוש על רעך – אל תחשוב ואינו
 זו ממשמעות חרישה מה לך החורש מכין
 מקום לזמן הזריעה אף החושב רעה מכין
 מקום תחבולות בלבו איך יעמוד ויעשנה:

בהיות לאל ידך – להחדילו, ד"א אל תמנע
 טוב מצעליו, אל תמנע לדקה מן העני,
 בהיות לאל ידך לעשות לדקה שמא יבוא יום
 ואין לאל ידך:
 (כח) וכן אל תאמר לרעך – לעני. ויש אהך
 – מה שתתן לו, ורבותינו פירשו לך ושוב על

משנה – ברכות פרק ד'

(א) תפלת השחר, עד חצות. רבי יהודה אומר, עד ארבע שעות. תפלת
 המנחה עד הערב. רבי יהודה אומר, עד פלג המנחה. תפלת הערב אין לה
 קבע. ושל מוספין כל היום. (רבי יהודה אומר, עד שבע שעות):

יום לענין שמתפלל בו מנחה, אינו יכול
 להחשיבו לילה ולהתפלל בו ערבית. ואם בא
 לעשות כדברי רבי יהודה שלא להתפלל מנחה
 אלא עד פלג המנחה, שהוא שעה ורביע
 קודם הלילה, עושה, ומשם ואילך יוכל
 להתפלל ערבית: אין לה קבע – זמנה כל
 הלילה. והא דתני אין לה קבע, ולא קתני
 זמנה כל הלילה, לאשמועינן דתפלת ערבית
 רשות, לפי שהיא כנגד הקרבת איברים
 ופדרים שקרבים כל הלילה, והנך רשות נינהו,
 שכיון שנזרק הדם נראה הקרבן, אף על פי
 שנטמאו איברים ופדרים או שאבדו. ומיהו
 האידנא קבלה עליהם כחובה: ושל מוספין
 כל היום – אם אחרת אחר שבע, יאל, אבל
 נקרא פושע. וכן הלכה:

רע"ב – (א) תפלת השחר עד חצות – שכן
 תמיד של שחר קרב עד חצות לרבנן. ולרבי
 יהודה אינו קרב אלא עד ארבע שעות ביום.
 ועד ארבע שעות, היינו עד סוף שעה רביעית
 שהוא שלישי היום, בזמן שהיום י"ב שעות. וכן
 זמנה לעולם עד סוף שלישי היום, לפי אורח
 הימים וקטנו, כדכתבין לעיל גבי ק"ש.
 והלכה כר' יהודה: תפלת המנחה עד הערב
 – עד שתחשך: עד פלג המנחה – זמן מנחה
 קטנה הוא מתשע שעות ומחאה עד הלילה,
 שהם שתי שעות ומחאה. נמאך פלג המנחה,
 שהוא חצי שיעור זה, שעה ורביע. ופסק
 ההלכה בזה, דעבד כמר עבד ודעבד כמר
 עבד, והרואה לעשות כדברי חכמים ולהתפלל
 תפלת המנחה עד הערב יעשה, ובלבד שלא
 יתפלל ערבית בזמן זה, שכיון שמחשיב אותו

(ב) רבי נחוניא בן הקנה היה מתפלל בכניסתו לבית המדרש וביציאתו
 תפלה קצרה. אמרו לו, מה מקום לתפלה זו. אמר להם, בכניסתי אני
 מתפלל שלא תאדע תקלה על ידי, וביציאתי אני נותן הודיה על חלקי:

חלקי מיושבי בית המדרש. ושתי תפלות הללו
 בכניסתו לבית המדרש וביציאתו, חובה על כל
 איש ואיש לאמרן, להכי אמרינן צרייתא,
 בכניסתו מה הוא אומר וביציאתו מהו אומר,
 משמע דחובה למימרינהו:

רע"ב – (ג) מה מקום – כלומר מה טיבה:
 שלא תאדע תקלה – שלא יבוא מכשול על
 ידי, כדמפרש צרייתא, שלא אכשל בדבר
 הלכה וישמחו בי חבירי, הרי רעה שתבא על
 ידי, שאגרסם להם שיענשו: אני נותן הודיה
 על חלקי – מודה על הטובה שחלק לי, שסם

חק לישראל – פרשת וירא יום א'

(ג) רָבֵן גַּמְלִיאֵל אָמַר, בְּכָל יוֹם מִתְפַּלֵּל אָדָם שְׂמוֹנָה עֶשְׂרֵה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר, מֵעֵין שְׂמוֹנָה עֶשְׂרֵה. רַבִּי עֲקִיבָא אָמַר, אִם שְׂגוּרָה תִפְּלֹתוֹ בְּפִיו, יִתְפַּלֵּל שְׂמוֹנָה עֶשְׂרֵה וְאִם לֹא, מֵעֵין שְׂמוֹנָה עֶשְׂרֵה:

שמי שאין תפלתו שגורה בפיו או בשעת הדחה, מתפלל אדם שלש ראשונות וג' אחרונות והבינונו באמצע שהיא מעין כל האמצעיות. חוץ מימות הגשמים, שאינו מתפלל הבינונו, מפני שצריך לומר שאלה בצרכת השנים, וחוז' ממואלאי שצרות וימים טובים, שצריך לומר הבדלה בחונו הדעת:

רע"ב – (ג) מעין שמונה עשרה – אית דמפרשי בגמרא, שאומר מכל צרכה וצרכה מן האמצעיות בקולך וחוחם על כל אחת ואחת. ואית דאמרי, הבינונו ה' אלהינו לדעת דרכיך, שהיא צרכה אחת שיש צה מעין כל הצרכות האמצעיות של שמונה עשרה, וחוחם צרוך אחה ה' שומע תפלה: שגורה בפיו – שהוא למוד ורגיל צה. והלכה כר' עקיבא,

(ד) רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר, הָעוֹשֶׂה תְּפִלָּתוֹ קִבֵּעַ, אֵין תְּפִלָּתוֹ תִּחְנוּנִים. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר, הַמְהִילָךְ בְּמָקוֹם סִכָּנָה, מִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה קְצָרָה. אָמַר, הוֹשֵׁעַ הַשֵּׁם אֶת עַמּוֹךְ אֶת שְׂאֲרֵית יִשְׂרָאֵל, בְּכָל פְּרִשְׁת הָעֵבֹר יִהְיוּ צְרִכֵיהֶם לְפָנֶיךָ. בְּרוּךְ אַתָּה ה' שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה:

עצירה. ואין הלכה כרבי יהושע, אלא התפלה שמתפללים במקום סכנה היא, כרכי עמד מרובים וכו'. ומתפלל אדם אותה כשהוא מהלך, ואינו מתפלל לא שלש ראשונות ולא שלש אחרונות, וכשיעבור מקום הסכנה ותתישב דעתו, צריך לחזור ולהתפלל תפלה כחקה, אם לא עצרה עונתה:

רע"ב – (ד) העושה תפלתו קבע – שתפלתו דומה עליו כמשוי. ולשון קבע, שאומר חוק קבוע עלי להתפלל וצריך אני לצאת ממנה: מתפלל תפלה קצרה – ומה היא תפלה קצרה, שאומר הושע ה' את עמד וגו': צכל פרשת העבור – אפילו בשעה שהם פורקים לעצירה יהיו צרכיהם גלויים לפניך לרחם עליהם. פרשת, לשון פרישה. העבור, של

(ה) הָיָה רוֹכֵב עַל הַחֲמוֹר, יֵרֵד. וְאִם אֵינוֹ יָכוֹל לֵיֵרֵד, יַחְזִיר אֶת פָּנָיו, וְאִם אֵינוֹ יָכוֹל לְהַחְזִיר אֶת פָּנָיו, יִכּוֹן אֶת לְבוֹ פְּנֵיךָ (בֵּית) קֹדֶשׁ הַקְּדוֹשִׁים:

כשהוא יורד: יחזיר את פניו – לצד ירושלים שנאמר (מלכים א' ח) והתפללו אליך דרך ארצם: יכוין את לבו כנגד בית קדש הקדשים – שנאמר (סם) והתפללו אל המקום הזה:

רע"ב – (ה) היה רוכב על החמור ירד – אין הלכה כסתם משנה ז', אלא צין יש לו מי שיאחוז חמורו צין אין לו מי שיאחוז חמורו עליו מפני שאין דעתו מיושבת עליו

(ו) הָיָה יוֹשֵׁב בְּסִפִּינָה אוֹ בְּקֶרוֹן אוֹ בְּאֶסְדָּה, יִכּוֹן אֶת לְבוֹ פְּנֵיךָ בֵּית קֹדֶשׁ הַקְּדוֹשִׁים:

אדם הולכים עליהם, וצלשון מקרא (דברי הימים ב, צ), קרויין רפסודות:

רע"ב – (ו) באסדא – עאים הרצה קשורים ומהולקים יחד ומשיטים אותם צנהר, וצני

(ז) רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֲזַרְיָה אָמַר, אֵין תְּפִלָּת הַמוֹסְפִין אֶלָּא בְּחֶבֶר עִיר. וְחֻכְמִים אָמְרִים, בְּחֶבֶר עִיר וְשֵׁלָא בְּחֶבֶר עִיר. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר מִשְׁמוֹ, כָּל מָקוֹם שֵׁישׁ חֶבֶר עִיר, הֵיחִיד פֶּטוֹר מִתְפַּלֵּת הַמוֹסְפִין:

צצבור צין ציחיד: רבי יהודה אומר משמו – של רבי אלעזר צן עזריה. ואיכא צין תנא קמא לרבי יהודה, יחיד הדר צעיר שאין סם

רע"ב – (ז) אין תפלת המוספים אלא בחבר עיר – בחצורת העיר, כלומר צצבור ולא ציחיד: בחבר עיר ושלא בחבר עיר – צין

חק לישראל – פרשת וירא יום א'

עשרה, לתנא קמא אליבא דרבי אלעזר לחמר
לא תקנוה אלא בחצר עיר, יחיד זה פטור,
ולרבי יהודה, אין יחיד פטור אלא כשהוא
במקום י' ששליח איבור פטור. והלכה
כחכמים:

גמרא – ברכות דף כח' ע"ב

תנו רבנן בכניסתו מהו אומר יהי רצון מלפניך ה' אלהי שלא יארע דבר
תקלה על ידי ולא אכשל בדבר הלכה וישמחו בי חברי ולא אומר על טמא
טהור ולא על טהור טמא ולא יכשלו חברי בדבר הלכה ואשמח בהם
ביציאתו מהו אומר מודה אני לפניך ה' אלהי ששמת חלקי מיושבי בית
המדרש ולא שמת חלקי מיושבי קרנות שאני משכים והם משכימים אני
משכים לדברי תורה והם משכימים לדברים בטלים אני עמל והם עמלים
אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר אני רץ והם רצים
אני רץ לחיי העולם הבא והם רצים לבאר שחת: תנו רבנן כשחלה רבי
אליעזר נכנסו תלמידיו לבקרו אמרו לו רבינו למדנו אורחות חיים ונזכה
בהן לחיי העולם הבא אמר להם הזהרו בכבוד חבריכם ומנעו בניכם מן
ההגיון והושיבו בן ברכי תלמידי חכמים וכשאתם מתפללים דעו לפני מי
אתם עומדים ובשביל כך תזכו לחיי העולם הבא:

רש"י על הגמרא

ולא אכשל – וישמחו חברי על כשלוני, הרי
רעות שמים, שיבאו על ידי שאגרום להם
שיענשו: מיושבי קרנות – חנוונים, או עמי
הארץ, שעוסקים בדבר שיחה: מההגיון – לא

זוהר – וירא דף קב ע"ב

מאי טעמא אעסק אברהם לדפאה לבני נשא, בגין דאיהו טהור ואקרי
טהור. דכתיב, (איוב יד) מי יתן טהור מטמא לא אחד. טהור דא אברהם דנפק
מתרה:

רבי שמעון אמר בגין לתקנא ההוא דרגא דאברהם, ומאן איהו מו"ם. בגין
כך אתקין לדפאה בני עלמא במיא. ובשעתא דאזמין למלאכין, שירותא
דמלוזי מה פתיב יוקח נא מעט מים. בגין לאתתקפא בההוא דרגא דמין
שראן בה. ובגין כך הוה מדפי לכל בני נשא מפלא. מדפי לון מסטרא
דעבודה זרה, ומדפי לון מסטרא דמסאבא, וכמה דאיהו מדפי לגוברין הכי
נמי שרה מדפאת לנשין, ואשתפחו בלהו דאתין לגבייהו דכין מפלא:

חק לישראל – פרשת וירא יום א'

תא חזי, אילנא נטע אברהם בכל אתר דדינוריה תמן, ולא הוה סליק בכל אתר פדקא יאות, בר בשעתא דדינוריה בארעא דכנען, ובההוא אילנא הוה ידע מאן דאתאחיד ביה בקודשא בריה הוא ומאן דאתאחיד בעבודה זרה:

מאן דאתאחיד בקודשא בריה הוא, אילנא הוה פריש ענפוי ונפי על רישיה ועביד עליה עלא יאה, ומאן דאתאחיד בסטרא דעבודה זרה ההוא אילנא הוה אסתלק וענפוי הוה סליקין לעילא. כדון הוה ידע אברהם ואזהיר ליה, ולא אעדי מתמן עד דאתאחיד במהימנותא דקודשא בריה הוא, והכי מאן דאיהו דכיא (ד"א ל"ג הכי) מקבל ליה אילנא. מאן דאיהו מסאב לא מקבל ליה. כדון ידע אברהם ומדפי לון במיא:

ומעיינא דמיא הוה תחות ההוא אילנא, ומאן דצריך טבילה מיד מיין סלקין לגביה, ואילנא אסתלקין ענפוי, כדון ידע אברהם דאיהו מסאבא ובגעי טבילה מיד, ואם לאו מיא נגיבו כדון ידע דבגעי לאסתאבא ולאסתמרא שבועה יומיו:

תא חזי, דאפילו בשעתא דאזמין לון למלאכין אמר לון והשענו תחת העץ בגין למחמי ולמבדק בהו, ובההוא אילנא הוה פדיק לכל בני עלמא. ודזא (לקבל) בגין קודשא בריה הוא קא (עבד) אמר דאיהו אילנא דחיי לכלא, ובגין כך והשענו תחת העץ ולא תחת עבודה זרה:

ותא חזי, כד חב אדם, בגעץ הדעת טוב ורע חב, דכתיב ומעץ הדעת וגו' ואיהו ביה חב וגרם מותא לעלמא. מה פתיב ועתה פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים וגו'. (וגרם מותא לכל בני עלמא) וכד אתא אברהם באילנא אחרא אתקין עלמא דהוא אילנא דחיי ואודע מהימנותא לכל בני עלמא:

הלכה – שולחן ערוך יורה דעה סימן רנז

(ג) הצדקה, הרי היא בכלל הנדרים. לפיכך האומר: הרי עלי סלע לצדקה או הרי הסלע זו צדקה, חייב ליתנה לעניים מיד. ואם איחר, עובר בבל תאחר (דברים כג, כב). שהרי בידו ליתן מיד, ועניים מצויים הם. ואם אין שם עניים, מפריש ומניח עד שימצא עניים: הגה – וכל זה בצדקה שיש בידו לחלקה בעצמו, אבל כשנודרין צדקה בבית הכנסת ליתנה ליד גבאי, או שאר צדקה שיש לו ליתן לגבאי, אינו עובר עליה אע"ג דעניים מצויים. אא"כ תבעו הגבאי ואז עובר עליה מיד אי קיימי עניים והגבאי היה מחלק להם מיד. ואם אין ידוע לגבאי, צריך הוא להודיע לגבאי מה שנדר, כדי שיוכל לתבעו. (מרדכי פ"ק דב"ב ופ"ק דר"ה). ולא מקרי עניים מצויים אלא עניים הצריכים לחלק להם, אבל אם אין דרך לחלק להם מיד, לא מקרי עניים מצויים. (גם זה במרדכי בב"ב). ואם אמר: אתן סלע לצדקה לפלוני, אינו עובר עד שיבא אותו עני, אע"ג דשאר עניים מצויים (ג"ז סם). ודוקא במפריש צדקה סתם, אבל כל אדם יכול להפריש מעות לצדקה שיהיו מונחים אצלו ליתנם מעט על יד על יד, כמו שיראה לו. וכן אם התנה בשעה שנדר בצדקה או התנדב אותם שיהיו הגבאים רשאים לשנותה ולצורפה בזהב, הרי אלו מותרים: (ד) צריך ליתנה מלידור, ואם פוסקים צדקה וצריך לפסוק עמהם, יאמר: בלא נדר:

חק לישראל – פרשת וירא יום א'

- (ח) עני שיש לו קרובים עשירים שיכולין לפרנסו, אין גבאי העיר חייבים לפרנסו, אע"ג דקרוביו ג"כ נותנים בכיס:
- (ט) לא יתן אדם כל צדקותיו לעני אחד בלבד:
- (י) המחלק צדקה צריך ליזהר שלא ירבה לקרוביו יותר משאר בני אדם: הגה – ודוקא גבאי, אבל כל אחד מותר ליתן צדקה שלו או מעשר שלו למי שירצה מקרוביו, והם קודמין כמו שנתבאר לעיל סימן רנ"א. (מרדכי פ"ק דב"ב):

לע"נ

זאב ואיים בן שרדה, גר גבריאל בן סוזן, דניאלה פורטונה בת רחל, צדיקה בת שרדה ז"ל.